Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2018. gada 8. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Publiski līgumi – LESD 49. un 56. pants – Direktīva 2004/18/EK – Pamatojums izslēgšanai no dalības iepirkumā – Apdrošināšanas pakalpojumi – Vairāku *Lloyd's of London* sindikātu dalība vienā un tajā pašā iepirkumā – Piedāvājumu parakstīšana, ko veic *Lloyd's of London* ģenerālpārstāvis attiecīgajā valstī – Pārskatāmības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi – Samērīgums

Lieta C-144/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale per la Calabria* (Kalabrijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 22. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 22. martā, tiesvedībā

Lloyd's of London

pret

Agenzia Regionale per la Protezione dell'Ambiente della Calabria.

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un J. Regans [*E. Regan*] (referents),

ģenerāladvokāts: J. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Lloyd's of London* vārdā – *R. Villata*, *A. Degli Esposti* un *P. Biavati*, *avvocati*,

– *Agenzia Regionale per la Protezione dell'Ambiente della Calabria* vārdā – *V. Zicaro*, *avvocato*,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *E. De Bonis*, *avvocato dello Stato*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *N. Khan*, *G. Gattinara* un *P. Ondrůšek*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt pārskatāmības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principus, kas izriet no LESD 49. un 56. panta un kas ir minēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.), 2. pantā.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Lloyd's of London* (turpmāk tekstā – "*Lloyd's*") un *Agenzia Regionale per la Protezione dell'Ambiente della Calabria* (Kalabrijas reģiona Vides aizsardzības aģentūra, Itālija) (turpmāk tekstā – "*Arpacal*") par pēdējās minētās iestādes lēmumu izslēgt divus "*syndicates*" (turpmāk tekstā – "sindikāti"), kas ir *Lloyd's* dalībnieki, no dalības publiska apdrošināšanas pakalpojumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2004/18

3 Atbilstoši Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvērumam:

"Līgumu slēgšanas tiesības jāpiešķir, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kas nodrošina atbilstību pārredzamības, nediskriminēšanas un vienādu iespēju principam un kas garantē piedāvājumu novērtēšanu efektīvas konkurences apstākļos. [..]"

4 Šīs direktīvas 2. pantā bija noteikts:

"Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami."

5 Minētās direktīvas 45. pantā bija izklāstīti iemesli komersanta izslēgšanai no dalības publiskā līgumā.

6 Direktīva 2004/18 tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu (OV 2014, L 94, 65. lpp.). Saskaņā ar Direktīvas 2014/24 90. panta 1. punktu dalībvalstīs ir jāstājas spēkā tiesību aktiem, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības vēlākais 2016. gada 18. aprīlī. Atbilstoši minētās direktīvas 91. pantam Direktīva 2004/18 tika atcelta no tās pašas dienas.

Direktīva 2009/138/EK

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/138/EK (2009. gada 25. novembris) par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II) (OV 2009, L 335, 1. lpp.) 145. panta "Filiāļu nodibināšanas nosacījumi" 2. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis prasa, lai apdrošināšanas sabiedrība, kas vēlas atvērt filiāli citā dalībvalstī, iesniedzot 1. punktā paredzēto paziņojumu, sniegtu šādu informāciju:

[..]

c) personas vārds, kurai ir attiecīgās pilnvaras uzņemties saistības attiecībā pret trešām personām par apdrošināšanas sabiedrību vai, *Lloyd's* gadījumā, par attiecīgajiem apdrošinātājiem un pārstāvēt to vai tos attiecībās ar uzņēmēja dalībvalsts iestādēm un tiesām ("pilnvarotais pārstāvis");

[..]

attiecībā uz *Lloyd's* sabiedrību, gadījumā, ja uzņēmēja dalībvalstī notiek tiesas prāva sakarā ar apdrošināšanas saistībām, pret apdrošinātajām personām nedrīkst izturēties mazāk labvēlīgi kā tad, ja prāva būtu ierosināta pret parastām sabiedrībām."

8 Šīs direktīvas III pielikumā "Sabiedrību juridiskā forma" no A līdz C daļai – par dzīvības apdrošināšanas sabiedrību un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību, kā arī pārapdrošināšanas sabiedrību juridisko formu – katrā ir ietverts 27. punkts, kurā attiecībā uz Apvienoto Karalisti tostarp ir minēta apdrošinātāju asociācija *Lloyd's*.

Itālijas tiesības

9 2006. gada 12. aprīļa *Decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 163, ar ko ir izveidots Būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu publiskā iepirkuma līgumu kodekss, piemērojot Direktīvu 2004/17/EK un Direktīvu 2004/18/EK) (2006. gada 2. maija *GURI* kārtējais pielikums Nr. 100), ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2009. gada 25. septembra Dekrētlikumu Nr. 135 (2009. gada 25. septembra *GURI* Nr. 223), kurš pārveidots par likumu ar 2009. gada 20. novembra Likumu Nr. 166 (2009. gada 24. novembra *GURI* Nr. 274) (turpmāk tekstā – "Leģislatīvais dekrēts Nr. 163/2006"), kopumā reglamentēja publiskā iepirkuma procedūras Itālijā būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu nozarēs.

10 Šī Leģislatīvā dekrēta 38. panta 1. punkta m) *quater* apakšpunktā bija aizliegts koncesiju un būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, apakšuzņēmuma iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās un ar tiem saistīto līgumu noslēgšanā piedalīties personām, "kuras attiecībā pret kādu citu tās pašas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras dalībnieku atrodas kādā no Civilkodeksa 2359. pantā paredzētajām kontroles situācijām vai jebkurā saiknē, arī faktiskā, ja šādas kontroles situācijas vai saiknes dēļ attiecīgos piedāvājumus iesniedz viens lēmējsubjekts".

11 Attiecībā uz deklarācijām, kas kandidātiem vai pretendentiem ir jāiesniedz, minētā Leģislatīvā dekrēta 38. panta 2. punktā bija paredzēts:

"1. punkta m) *quater* apakšpunkta nolūkos pretendents pievieno vienu no šādām deklarācijām:

a) viņš neatrodas kādā no Civilkodeksa 2359. pantā paredzētajām kontroles situācijām attiecībā pret kādu personu un piedāvājumu ir sagatavojis autonomi;

b) viņam nav zināms, ka tajā pašā procedūrā piedalās personas, kuras attiecībā pret pretendentu atrodas kādā no Civilkodeksa 2359. pantā paredzētajām kontroles situācijām, un piedāvājumu viņš ir sagatavojis autonomi;

c) viņam ir zināms, ka tajā pašā procedūrā piedalās personas, kuras attiecībā pret pretendentu atrodas kādā no Civilkodeksa 2359. pantā paredzētajām kontroles situācijām, un piedāvājumu viņš ir sagatavojis autonomi.

Gadījumos, kas minēti a), b) un c) punktā, līgumslēdzējas iestādes arī izslēdz no konkursa pretendentus, par kuriem tās, pamatojoties uz neapstrīdamiem pierādījumiem, ir pārliecinātas, ka attiecīgos piedāvājumus ir iesniedzis viens lēmējsubjekts. Pārbaude un iespējamā izslēgšana tiek noteiktas pēc tam, kad ir atvērtas aploksnes ar finanšu piedāvājumu."

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

12 2015. gada 13. augustā *Arpacal* izsludināja atklātu publiska apdrošināšanas pakalpojumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, lai ierobežotu risku, kas saistīts ar šīs aģentūras civiltiesisko atbildību pret trešajām personām un strādniekiem laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam. Iepirkums bija jāpiešķir atbilstoši kritērijam par saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu.

13 Šajā procedūrā citu starpā piedalījās divi sindikāti, kas bija *Lloyd's* dalībnieki – *Arch* un *Tokio Marine Kiln*. Abus to piedāvājumus bija parakstījusi *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašā pilnvarotā persona.

14 Ar 2015. gada 29. septembra un 2016. gada 1. oktobra lēmumiem *Arpacal* izslēdza šos divus sindikātus no procedūras tādēļ, ka esot pārkāpts Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta m) *quater* apakšpunkts.

15 Kad *Lloyd's* ar sava ģenerālpārstāvja Itālijā starpniecību vērsās iesniedzējtiesā *Tribunale amministrativo regionale per la Calabria* (Kalabrijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), tā atcēla abus lēmumus attiecīgi ar 2016. gada 19. janvāra un 21. novembra spriedumiem un to abu beigās izdeva rīkojumu šos sindikātus no jauna pielaist publiskā līguma procedūrā.

16 Ar diviem lēmumiem, kas pieņemti 2016. gada 14. decembrī, *Arpacal* no jauna izslēdza šos abus sindikātus no šīs procedūras minētā 38. panta 1. punkta m) *quater* apakšpunkta pārkāpuma dēļ, jo šie piedāvājumi bija objektīvi saistāmi ar vienu lēmējsubjektu, jo tehniskos piedāvājumus un finanšu piedāvājumus, kā izriet no pieejamās informācijas, bija piedāvājusi, sagatavojusi un parakstījusi viena un tā pati persona, proti, *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašā pilnvarotā persona (turpmāk tekstā – "attiecīgie lēmumi").

17 *Lloyd's* tāpat ar sava ģenerālpārstāvja Itālijā starpniecību cēla iesniedzējtiesā jaunu prasību par attiecīgajiem lēmumiem. Šīs prasības pamatojumam *Lloyd's* norāda, ka ir "kolektīva juridiskā persona ar plurālistisku struktūru", ko veido tādu fizisku un juridisku personu – dalībnieku – atzīta asociācija, kuras autonomi darbojas grupās – sindikātos, kuri darbojas autonomi un savstarpēji konkurējot, lai gan tos kontrolē viena organizācija. Katra iekšējā struktūra esot bez autonomas juridiskās personības un darbojoties ar ģenerālpārstāvja starpniecību, kurš katrā valstī ir viens vienīgs visiem sindikātiem, kuri darbojas šajā teritorijā.

18 *Arpacal* savukārt apgalvo, ka vairāki elementi pamato pieņēmumu, ka šie divi piedāvājumi ir saistīti ar vienu vienīgu lēmējsubjektu, proti, izmantotās identiskās veidlapas, vienas un tās pašas personas kā ģenerālpārstāvja Itālijā īpašās pilnvarotās personas paraksts, abu finanšu piedāvājumu progresīvā numerācija, lapas ar spiedogu, kā arī identiskās norādes un deklarācijas. No tā izrietot, ka ir pārkāpti piedāvājumu konfidencialitātes, brīvas un lojālas konkurences, kā arī vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem principi.

19 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar valsts tiesu judikatūru, ja vairāki sindikāti, kas ir *Lloyd's* apdrošinātāji, piedalās vienā un tajā pašā iepirkumā, tad tas, ka šo sindikātu dalības pieteikumu un finanšu piedāvājumu ir parakstījis *Lloyd's* ģenerālpārstāvis Itālijā, nenozīmē nedz to, ka būtu pārkāpts Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta m) *quater* apakšpunkts un 2. punkts, nedz to, ka būtu pārkāpti konkurences, autonomijas un piedāvājumu konfidencialitātes principi. Minētajā judikatūrā šajā ziņā esot uzsvērta *Lloyd's*, kas saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesisko regulējumu darbojas dažādās valstīs ar viena vienīga ģenerālpārstāvja starpniecību, īpašā struktūra. Tāpat 2008. gada 9. aprīļa atzinumā Nr. 110 *Autorità di Vigilanza sui Contratti Pubblici* (Publisko iepirkumu uzraudzības birojs, Itālija), kas kļuva par *Autorità Nazionale Anticorruzione* (Valsts Korupcijas apkarošanas iestāde, Itālija), esot paziņojis, ka sindikātu autonomija un to savstarpējā konkurence ļauj nodrošināt konkurences brīvību un vienlīdzīgu attieksmi pret pretendentiem.

20 Iesniedzējtiesa tomēr vēlas noskaidrot, vai attiecīgais Itālijas tiesiskais regulējums atbilstoši valsts judikatūrā sniegtajai interpretācijai ir saderīgs ar Savienības tiesībām. Protams, Direktīvā 2009/138 *Lloyd's* esot atzīta par apdrošināšanas sabiedrību ar īpašu formu, kuras riska parakstītāji ir pilnvaroti Eiropas Savienībā darboties ar viena vienīga ģenerālpārstāvja attiecīgajā dalībvalstī starpniecību. Lai gan sindikāti, kas ir *Lloyd's* dalībnieki, darbojas autonomi un konkurējot cits ar citu, publiskā iepirkuma procedūras tomēr ir reglamentētas ar imperatīvām tiesību normām, kuru mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu. Tad, ja *Lloyd's* ģenerālpārstāvis paraksta sindikātu piedāvājumus, viņš noteikti zina to saturu. Tādēļ tas, ka viena un tā pati persona ir parakstījusi vairākus dažādu pretendentu iesniegtus piedāvājumus, var apdraudēt pašu piedāvājumu autonomiju un konfidencialitāti, un tādējādi kaitēt konkurences principam, kas tostarp noteikts LESD 101. un 102. pantā.

21 Šajos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale per la Calabria* (Kalabrijas Reģionālā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai konkurences jomu regulējošajās Eiropas Savienības tiesību normās noteiktajiem principiem, kas noteikti [Līgumā] par ES darbību, kā arī no tiem izrietošajiem principiem, kā, piemēram, piedāvājumu autonomijas un konfidencialitātes principam, ir pretrunā tāds judikatūrā interpretēts valsts tiesiskais regulējums, kas atļauj vienā un tajā pašā vienas līgumslēdzējas iestādes izsludinātā konkursā vienlaikus piedalīties dažādiem sindikātiem, kuri piederīgi *Lloyd's of London* un kuru piedāvājumus ir parakstījusi viena vienīga persona – ģenerālpārstāvis [attiecīgajā] valstī?"

Par prejudiciālo jautājumu

22 Jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu ieviestās sadarbības procedūras ietvaros starp valstu tiesām un Tiesu tai ir jāsniedz valsts tiesai lietderīga atbilde, kas ļautu izlemt valsts tiesas izskatīšanā esošo strīdu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi (it īpaši skat. spriedumu, 2008. gada 11. marts, *Jager*, C-420/06, EU:C:2008:152, 46. punkts).

23 Šajā gadījumā pamatlieta attiecas uz publisku apdrošināšanas pakalpojumu līgumu, par kuru nav precizēts, ka tā vērtība sasniegtu Direktīvā 2004/18 noteikto robežvērtību. Taču ir jāatgādina, ka uz līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, kura, ņemot vērā to vērtību, neietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā, tomēr attiecas LESD pamatnoteikumi un vispārējie principi, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas pilsonības dēļ principi, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums, ja vien šiem līgumiem ir noteiktas pārrobežu intereses, ņemot vērā atsevišķus objektīvus kritērijus (spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228, 16. punkts).

24 Tātad ir jāuzskata, ka ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai pārskatāmības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi, kas izriet no LESD 49. un 56. panta un ir minēti Direktīvas 2004/18 2. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko

regulējumu, kāds aplūkots pamatlietā, kurš neļauj izslēgt divus sindikātus, kas ir *Lloyd's* dalībnieki, no dalības vienā un tajā pašā publiskā apdrošināšanas pakalpojumu līgumā tikai tādēļ, ka abus to piedāvājumus ir parakstījis *Lloyd's* ģenerālpārstāvis šajā dalībvalstī.

25 Šajā ziņā uzreiz ir jāprecizē, ka, ja Direktīva 2004/18 no 2016. gada 18. aprīļa tika atcelta ar Direktīvu 2014/24, tad no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka principā ir jāpiemēro tā direktīva, kura ir spēkā brīdī, kad līgumslēdzēja iestāde izvēlas, kādu procedūru tā īstenos, un galīgi izlemj jautājumu, vai pastāv pienākums veikt iepriekšēju izsludināšanu publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai. Savukārt nav piemērojamas tādas direktīvas normas, kuras transponēšanas termiņš ir beidzies pēc šī brīža (it īpaši skat. spriedumu, 2017. gada 14. septembris, *Casertana Costruzioni*, C-223/16, EU:C:2017:685, 21. punkts).

26 Pamatlietā aplūkotā konkursa procedūra tika izsludināta 2015. gada 13. augustā, turpretim Direktīva 2014/24 tika pieņemta 2014. gada 26. februārī, un katrā ziņā tās transponēšanas termiņš beidzās 2016. gada 18. aprīlī, tādēļ pamatlietā *ratione temporis* ir piemērojama Direktīva 2004/18.

27 Starp visām ieinteresētajām personām, kuras iesniegušas rakstveida apsvērumus, nav strīda par to, ka *Lloyd's* ir atzīta tādu dalībnieku, kuriem ir juridisku personu un fizisku personu statuss, asociācija, kuras dalībnieki, rīkojoties grupās – sindikātos, darbojas autonomi un savstarpēji konkurējot. Tomēr, tā kā katrai iekšējai struktūrai nav autonomas juridiskās personības, sindikāti var darboties tikai ar ģenerālpārstāvja starpniecību, kurš katrā valstī ir viens vienīgs. *Lloyd's* arī precizē, ka šie sindikāti nepārstāv nedz noteiktu struktūru, nedz dalībnieku stabilu asociāciju, bet drīzāk tie pārstāv dalībnieku grupējumu, kura sastāvs var mainīties un ko katrs no tiem izmanto ar savas vadības institūcijas starpniecību, kura izdod lēmumus, kas tiem ir saistoši, lai gan tiem nav pašiem savas juridiskās personības.

28 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka, ja saskaņā ar pašu prejudiciālā jautājuma formulējumu pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ļauj diviem sindikātiem, kas ir *Lloyd's* dalībnieki, piedalīties vienā un tajā pašā publiskajā līgumā apdrošināšanas jomā, pat ja to piedāvājumus abus ir parakstījis *Lloyd's* ģenerālpārstāvis Itālijā, pamatlieta ir radusies vairāku lēmumu dēļ, tostarp attiecīgo lēmumu dēļ, ar kuriem *Arpacal* izslēdza šos abus sindikātus no šīs procedūras, konkrēti tādēļ, ka, tā kā abus to piedāvājumus bija parakstījusi minētā pārstāvja īpašā pilnvarotā persona, šis pārstāvis noteikti zināja šo piedāvājumu saturu.

29 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2004/18 45. pantā, kurā ir izklāstīti iemesli komersanta izslēgšanai no dalības valsts līgumā, nav paredzēts tāds izslēgšanas iemesls, kāds ir pamatlietā, kura mērķis ir novērst jebkādu kolūzijas iespēju starp vienībām, kas ir vienas un tās pašas organizācijas dalībnieces. Minētajā tiesību normā paredzētie izslēgšanas iemesli attiecas vienīgi uz ieinteresēto personu profesionālajām īpašībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 16. decembris, *Michaniki*, C-213/07, EU:C:2008:731, 42. un 43. punkts).

30 Tomēr no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Direktīvas 2004/18 45. pants neliedz iespēju dalībvalstīm papildus šiem izslēgšanas iemesliem atstāt spēkā vai pieņemt materiālo tiesību normas, kuru mērķis tostarp ir nodrošināt, ka publisko līgumu jomā tiek ievērots vienlīdzīgas attieksmes princips attiecībā pret visiem pretendentiem un pārskatāmības princips, kas ir Savienības direktīvu par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām pamatā, ar nosacījumu, ka tiek ievērots samērīguma princips (spriedums, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 21. punkts).

31 Ir skaidrs, ka ar tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds aplūkots pamatlietā, kura mērķis ir nepieļaut nekādu iespējamu kolūziju starp pretendentiem, kas piedalās vienā un tajā pašā publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir paredzēts saglabāt vienlīdzīgu attieksmi pret pretendentiem un procedūras pārskatāmību (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 22. punkts).

32 Tomēr saskaņā ar samērīguma principu, kas ir Savienības tiesību vispārējs princips, šāds tiesiskais regulējums nedrīkst pārsniegt to, kas vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 23. un 24. punkts; 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 33. punkts, kā arī 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 29. punkts).

33 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Savienības tiesību normas publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas jomā tika pieņemtas saistībā ar vienota tirgus īstenošanu, lai nodrošinātu brīvu apriti un novērstu konkurences ierobežojumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 25. punkts).

34 Šajā saistībā Savienības tiesību interesēs ir nodrošināt iespēju piedalīties iepirkumā pēc iespējas lielākam pretendentu skaitam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 26. punkts; 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 40. punkts, kā arī 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 36. punkts).

35 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru no tā izriet, ka tādu kandidātu vai pretendentu automātiska izslēgšana, kuriem ir kontroles vai kopuzņēmuma attiecības ar citiem konkurentiem, pārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai novērstu koluzīvas darbības un tādējādi lai nodrošinātu vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un pārskatāmības pienākuma izpildi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 28. punkts; 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 38. un 40. punkts, kā arī 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 36. un 38. punkts).

36 Šāda automātiska izslēgšana ir neatspēkojama prezumpcija par savstarpēju ietekmi gadījumos, kad uzņēmumi, kuriem ir kontroles vai kopuzņēmuma attiecības, vienā un tajā pašā iepirkumā ir iesnieguši attiecīgos piedāvājumus. Tādējādi ar šādu izslēgšanu šiem kandidātiem vai pretendentiem nepastāv iespēja pierādīt savu piedāvājumu neatkarīgumu un līdz ar to tā ir pretrunā Savienības interesei, lai tiktu nodrošināta pēc iespējas lielāka pretendentu dalība iepirkumā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 29. un 30. punkts; 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 39. un 40. punkts, kā arī 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 36. punkts).

37 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir norādījusi, ka uzņēmumu grupēšanās var notikt dažādās formās un tai var būt dažādi mērķi, un nevar pilnībā noliegt, ka kontrolētajiem uzņēmumiem ir zināma autonomija savas komercdarbības politikas un saimnieciskās darbības īstenošanā, it īpaši piedaloties publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanās procedūrās. Attiecības starp vienas un tās pašas grupas uzņēmumiem var reglamentēt īpašas normas, kas var nodrošināt gan neatkarību, gan konfidencialitāti, sagatavojot piedāvājumus, kurus attiecīgie uzņēmumi iesniegtu vienlaicīgi vienā un tajā pašā iepirkumā (spriedums, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 31. punkts).

38 Tātad, lai ievērotu samērīguma principu, līgumslēdzējai iestādei ir jābūt pienākumam pārbaudīt un izvērtēt faktus, lai noteiktu, vai attiecības, kādas pastāv starp divām vienībām, ir konkrēti ietekmējusi attiecīgo piedāvājumu, kuri iesniegti vienā un tajā pašā publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, saturu, jo konstatējums par šādu ietekmi, lai kādā formā tā nebūtu, ir pietiekams, lai minētie uzņēmumi varētu tikt izslēgti no šīs procedūras (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Assitur*, C-538/07, EU:C:2009:317, 32. punkts).

39 Šajā gadījumā no tā izriet, ka tas vien, ka piedāvājumus, kas aplūkoti pamatlietā, ir parakstījusi viena un tā pati persona, proti, *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašā pilnvarotā persona, nevar pamatot to automātisku izslēgšanu no attiecīgā publiskā līguma.

40 Nošķīrumam, ko šajā ziņā izmanto *Arpacal* savos rakstveida apsvērumos, – attiecībā uz to, vai paraksts attiecas uz dalības pieteikumu iepirkuma procedūrās vai uz pašiem finanšu piedāvājumiem, nav nozīmes. Katrā ziņā šāds paraksts, pat pieņemot, ka tas nozīmē, ka īpašā pilnvarotā persona un/vai *Lloyd's* ģenerālpārstāvis Itālijā ir uzzinājuši piedāvājumu saturu, pats par sevi nepierāda, ka sindikāti savukārt būtu saskaņojuši savu attiecīgo piedāvājumu saturu un ka tātad attiecības, kādas starp tiem pastāv, kā arī *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašās pilnvarotās personas iesaistīšanās būtu konkrēti ietekmējušas šos piedāvājumus. Tas pats attiecas uz pārējo informāciju, ko minējusi *Arpacal*, kas norādīta šī sprieduma 18. punktā.

41 Pamatojoties tikai uz to, ka piedāvājumus ir parakstījusi *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašā pilnvarotā persona, lai izslēgtu sindikātus, attiecīgajos lēmumos tādējādi ir prezumēts, ka pastāv kolūzija, nedodot sindikātiem iespēju pierādīt, ka to attiecīgie piedāvājumi ir sagatavoti pilnīgi neatkarīgi viens no otra.

42 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka no Direktīvas 2009/138, it īpaši no tās 145. panta 2. punkta c) apakšpunkta, izriet, ka Savienības tiesībās, kas piemērojamas apdrošināšanas darbībai, ir noteikti atļauts, ka *Lloyd's* attiecībā pret trešajām personām pārstāv ģenerālpārstāvis, kas ir viens vienīgs katrā dalībvalstī; tādējādi *Lloyd's* var veikt apdrošināšanas darbības dalībvalstīs tikai ar kompetentā ģenerālpārstāvja starpniecību, ieskaitot dalību iepirkumos attiecībā uz publisku līgumu par apdrošināšanas pakalpojumiem slēgšanas tiesību piešķiršanu, saistībā ar kuriem šim ģenerālpārstāvim ir jāparaksta un jāiesniedz sindikātu piedāvājumi.

43 Rakstveida apsvērumos *Lloyd's* šajā ziņā ir precizējis – kas jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka ģenerālpārstāvis attiecīgajā dalībvalstī saskaņā ar *Lloyd's* iekšējām procedūrām tikai uz lapas ar veidlapas noformējumu, neietekmējot katra sindikāta gribas izpausmi, uzraksta tipveida atbildi uz iepirkumu un nosūta tipveida veidlapas, ko aizpildījis un apstiprinājis katrs sindikāts; tas nodrošinot, ka katrs sindikāts darbojas pilnīgi autonomi attiecībā pret pārējiem sindikātiem, izmantojot pats savas vadības institūcijas.

44 Šajos apstākļos Savienības tiesībās ir liegts automātiski izslēgt *Lloyd's* sindikātus no pamatlietā aplūkotā iepirkuma tikai tādēļ vien, ka to attiecīgos piedāvājumus ir parakstījusi *Lloyd's* ģenerālpārstāvja Itālijā īpašā pilnvarotā persona. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, ka minētos piedāvājumus katrs no šiem sindikātiem ir iesniedzis neatkarīgi [no otra].

45 Taču ir jānorāda – kā Eiropas Komisija norāda savos rakstveida apsvērumos, – ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā, šķiet nav atļauta šāda automātiska izslēgšana, bet tajā līgumslēdzējas iestādei ir atļauts izslēgt tādus pretendentus, attiecībā uz kuriem tā, pamatojoties uz neapstrīdamiem pierādījumiem, konstatē, ka to piedāvājumi nav sagatavoti neatkarīgā veidā; tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

46 Tātad uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka pārskatāmības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi, kas izriet no LESD 49. un 56. panta un ir minēti Direktīvas 2004/18 2. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds aplūkots pamatlietā, kurš neļauj izslēgt divus *Lloyd's* sindikātus no dalības vienā un tajā pašā publiskā apdrošināšanas pakalpojumu līguma iepirkumā tikai tādēļ, ka to attiecīgos piedāvājumus abus ir parakstījis *Lloyd's* ģenerālpārstāvis šajā dalībvalstī, bet gan tie ļauj minētos sindikātus izslēgt, ja, pamatojoties uz neapstrīdamiem pierādījumiem, šķiet, ka to piedāvājumi nav sagatavoti neatkarīgā veidā.

Par tiesāšanās izdevumiem

47 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

Pārskatāmības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi, kas izriet no LESD 49. un 56. panta un ir minēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 2. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds aplūkots pamatlietā, kurš neļauj izslēgt divus "*syndicates*", kas ir *Lloyd's of London* dalībnieki, no dalības vienā un tajā pašā publiskā apdrošināšanas pakalpojumu līguma iepirkumā tikai tādēļ, ka to attiecīgos piedāvājumus abus ir parakstījis *Lloyd's of London* ģenerālpārstāvis šajā dalībvalstī, bet gan tie ļauj minētos sindikātus izslēgt, ja, pamatojoties uz neapstrīdamiem pierādījumiem, šķiet, ka to piedāvājumi nav sagatavoti neatkarīgā veidā.

[Paraksti]